

**MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI VA OILA  
HAMKORLIGIDA TARBIYALANUVCHILARLARNING  
PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK QO'LLAB-QUVVATLANISHI**

**Yoqubova Dilobar No'monjon qizi,  
Mamadaliyeva Xolida Haydaraliyevna**

University of Business and Science

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 3-kurs talabalari

***Annotatsiya.** Ushbu ilmiy maqola ta'lim muassasasi va oila o'rtasidagi samarali hamkorlikni yo'lga qo'yish orqali o'quvchilarning psixologik-pedagogik jihatdan qo'llab-quvvatlanishining muhimligini tahlil qiladi. Tadqiqotda zamonaviy sharoitda bola shaxsini har tomonlama rivojlantirishda maktab va oilaning birgalikdagi roli, ular o'rtasidagi muloqot va hamjihatlikni ta'minlashning ahamiyati ko'rsatib beriladi. Shuningdek, tarbiyalanuvchilarning ta'lim olishga bo'lgan motivatsiyasini oshirish, ularning ijtimoiy moslashuvini yaxshilash, salbiy xulq-atvor va psixologik muammolarning oldini olish hamda ularga samarali yordam ko'rsatish bo'yicha maktab psixologlari, pedagoglar hamda ota-onalar olib boradigan ish uslublari atroflicha o'rganilgan. Tadqiqot natijasida maktab va oila o'rtasidagi uzviy aloqani mustahkamlashga qaratilgan tavsiyalar ishlab chiqilgan.*

***Kalit so'zlar.** MTT-oila hamkorligi, psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash, tarbiyalanuvchi shaxsini rivojlantirish, bolalar motivatsiyasi, ijtimoiy moslashuv, salbiy xulq-atvor, psixologik muammolar, ta'lim jarayoni*

**Kirish.** Har bir jamiyatning kelajagi yosh avlodning barkamol bo'lib tarbiyalanishiga bog'liq. Bolaning shaxs sifatida shakllanishida oila va

maktab asosiy o'rin tutadi. Ushbu ikki muhim ijtimoiy institutning o'zaro aloqasi, hamkorligi va birgalikdagi sa'y-harakatlari o'quvchining jismoniy, aqliy, ma'naviy va ijtimoiy rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, zamonaviy sharoitda o'quvchilar duch keladigan psixologik va pedagogik muammolarning ko'pligi, ularga samarali yordam ko'rsatish zaruriyatini yuzaga keltiradi. Bu borada maktab va oilaning birgalikdagi faoliyati asosiy ahamiyat kasb etadi.

Ta'lim oluvchining Psixologik-Pedagogik Rivojlanishida Oila va MTTning O'rni

Bola o'z hayotining dastlabki yillaridan boshlab oilada tarbiyalanadi. Oila bolaga dastlabki bilim, ko'nikma va axloqiy qadriyatlarni singdiradi. Keyinchalik, maktabga qadam qo'yishi bilan bolaning ijtimoiy muhiti kengayadi va u yangi jamoadagi munosabatlarga kirishadi. MTTda nafaqat bilim beradigan muassasa, balki ta'lim oluvchining shaxsiy fazilatlarini shakllantiruvchi, ijtimoiy faolligini oshiruvchi, o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlovchi muhim tayanch nuqtadir.

Shu bilan birga, bolaning psixologik holati, kayfiyati, o'qishga bo'lgan munosabati, tengdoshlari va o'qituvchilari bilan munosabatlari ko'p jihatdan oiladagi muhitga bog'liq. Oila a'zolarining bolaga bo'lgan e'tibori, ularning muammolarini tushunishga harakat qilishi, qo'llab-quvvatlashi o'quvchining maktabda yaxshi o'zini tutishiga, ta'limga bo'lgan ishtiyoqining ortishiga zamin yaratadi. Aksincha, oiladagi noqulay psixologik muhit, ota-onaning e'tiborsizligi, tushunmovchiliklar o'quvchida turli xil psixologik muammolarni, xususan, o'qishdan qiyinchilik, xulq-atvorida buzilishlar, o'ziga ishonchsizlik kabi salbiy holatlarni keltirib chiqarishi mumkin.

MTT va oila hamkorligining psixologik-pedagogik ahamiyati. Tarbiyalanuvchilarning muvaffaqiyatli psixologik-pedagogik rivojlanishini ta'minlashda maktab va oila o'rtasidagi o'zaro aloqa va hamkorlik hal qiluvchi ahamiyatga ega. Bu hamkorlik quyidagi yo'nalishlarda amalga oshirilishi mumkin:

1. Doimiy Muloqot va Axborot Almashinuvi:

- Ota-onalar yig'ilishlari: Muntazam o'tkaziladigan ota-onalar yig'ilishlari orqali o'quvchining umumiy o'zlashtirishi, xulq-atvori, faolligi haqida ma'lumot almashiniladi. Bu yig'ilishlarda o'quvchilarning psixologik rivojlanishiga oid masalalar ham muhokama qilinishi zarur.

- Individual suhbatlar: Tarbiyachi va MTT psixologining ota-onalar bilan individual suhbatlari bolaning muammolarini chuqurroq tushunish va yechim topishga yordam beradi.

- Axborot-resurs markazlari va elektron platformalar: Maktablar ota-onalar uchun foydali ma'lumotlar, tavsiyalar joylashtirilgan axborot stendlari, veb-saytlar yoki Telegram kanallarini tashkil etishi mumkin.

2. Psixologik Maslahatlar va Treninglar:

- Ota-onalar uchun treninglar: Maktab psixologlari tomonidan ota-onalar uchun bolalarning yosh xususiyatlari, ularga to'g'ri munosabatda bo'lish, ularning motivatsiyasini oshirish, konfliktlarni hal qilish kabi mavzularda treninglar va seminarlar tashkil etilishi samarali bo'ladi.

- tarbiyalanuvchilar uchun psixologik treninglar: MTT psixologlari o'quvchilarda ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish, stress bilan ishlash, o'ziga ishonchni oshirish, liderlik qobiliyatlarini shakllantirish bo'yicha maxsus treninglar o'tkazishi mumkin.

- Oilaviy konsultatsiyalar: Murakkab psixologik muammolarga duch kelgan o'quvchilar va ularning oilalari uchun individual yoki oilaviy konsultatsiyalar tashkil etilishi muhim.

### 3. Muammoli Holatlarga Birgalikda Yondashuv:

- Tarbiyalanuvchining o'qishdan qiynalishi: Agar o'quvchi ma'lum bir fanlarni o'zlashtira olmasa, bu uning psixologik holati yoki o'qitish metodikasida muammo borligidan dalolat berishi mumkin. Bunday hollarda o'qituvchi, psixolog va ota-ona birgalikda sabablarini aniqlab, zarur choralarni ko'rishlari lozim.

- Xulq-atvor buzilishlari: Tarbiyalanuvchining agressivligi, janjalkashligi, o'quvdan bo'yin tovlanishi kabi holatlarda hamkorlikdagi yondashuv zarur. Sabablarni aniqlash (oilaviy, ijtimoiy, shaxsiy) va ularga mos yechimlar topish muhim.

- Tengdoshlar bilan munosabatlardagi muammolar: Kamsitish, zo'ravonlik kabi holatlar o'quvchining ruhiyatiga jiddiy ta'sir qiladi. MTT va oila bu kabi muammolarni bartaraf etishda jipslashgan holda harakat qilishi lozim.

#### Samarali Hamkorlikni Yo'lga Qo'yish Bo'yicha Tavsiyalar

MTT va oila o'rtasidagi hamkorlikni yanada mustahkamlash va o'quvchilarning psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlanishini samarali tashkil etish uchun quyidagi tavsiyalar beriladi:

- Ishonch va Ochiqlik Muhitini Yaratish: Ota-onalar maktabga ishonishi va o'zlarining fikrlarini erkin bildirishlari kerak. MTT ma'muriyati va tarbiyachilar esa ota-onalarning hamkorlikka tayyorligini ta'minlashlari lozim.

- Har Bir O'quvchini Individual Ko'rib Chiqish: Har bir o'quvchi o'ziga xos psixologik va rivojlanish xususiyatlariga ega. Shu bois, yondashuvlar ham individual bo'lishi kerak. Maktab psixologi bu jarayonda muhim rol o'ynaydi.

- tarbiyachilarning Kasbiy Rivojlanishi: Tarbiyachilar zamonaviy pedagogik va psixologik texnologiyalar, bolalar psixologiyasi bo'yicha

muntazam malaka oshirib borishlari, ota-onalar bilan ishlash ko'nikmalarini takomillashtirishlari kerak.

- Oila A'zolarining Psixologik Savodxonligini Oshirish: Ota-onalarga bolalar psixologiyasi, ularning yosh davrlaridagi xususiyatlari, tarbiya usullari haqida muntazam ma'lumotlar berib borish, ularning psixologik savodxonligini oshirishga yordam beradi.

- Maxsus Yordamga Muhtoj Bolalarga Etibor: Jismoniy yoki aqliy imkoniyati cheklangan, ijtimoiy himoyaga muhtoj bolalar va ularning oilalariga maktab, oila hamda tegishli tashkilotlar tomonidan yanada ko'proq e'tibor va yordam ko'rsatilishi lozim.

- Rivojlantiruvchi Vazifalar Ijrosi: O'quvchilarning ijtimoiy-psixologik rivojlanishiga yordam beradigan qo'shimcha mashg'ulotlar, to'garaklar, badiiy-ijodiy tadbirlar tashkil etish muhim.

**Xulosa.** Tarbiyalanuvchining barkamol shaxs bo'lib shakllanishida oila va maktabning hamkorligi, bir-birini tushunishi va qo'llab-quvvatlashi asosiy omil hisoblanadi. O'quvchiga yo'naltirilgan, hamkorlikka qurilgan faoliyatgina ularning ruhiy sog'lom, ijtimoiy faol va bilimli shaxs bo'lib etishishiga zamin yaratadi. Maktab psixologlari, o'qituvchilar va ota-onalar bir jamoa bo'lib harakat qilsalar, har bir bola o'zining intellektual va shaxsiy salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa o'z navbatida jamiyatimizning kelgusi ravnaqiga xizmat qiladi.

### **Foydalanilgan Adabiyotlar Ro'yxati .**

1. Amonov, Q. Oila pedagogikasi. – Toshkent: Ma'naviyat, 2009.
2. Azizxo'jaeva, N. N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: Nizomiy nomidagi ToshDDU, 2007.
3. Quronov, M. Psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash tizimi: muammolar va yechimlar. // Xalq ta'limi, 2019, № 4.

4. Olimov, K. T. Maktabda psixologik xizmat. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2008.
5. Raximov, M. X. Pedagogik mahorat asoslari. – Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2014.
6. Sodiqova, Sh. R. Zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilar bilan ishlash metodlari. – Toshkent: Tafakkur qanoti, 2011.
7. To'raev, A. T. Oila va maktab hamkorligi: muammolar va yechimlar. // Ilm va hayot, 2017, № 2.
8. Yuldasheva, Sh. S. Bolalar psixologiyasi asoslari. – Toshkent: Navro'z, 2018.
9. Zunnunova, Z. A. Ta'lim jarayonida o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvi. // Pedagogik mahorat, 2020, № 1.
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasida o'smirlar, yoshlar va bolalarning jismoniy, intellektual va ma'naviy rivojlanishini ta'minlashga oid davlat siyosati" konsepsiyasi va tegishli normativ-huquqiy hujjatlar.